

життя. І так як ці знаки в цій світлосхемі також взаєморозвивають один одного у фільмі, то ми можемо побачити, що вони в підсумку виводять нас на такі соціальні цінності: цінність упевненості в своїх здібностях — як сила, що дозволяє досягти успіху в складних життєвих умовах, та цінність надії на краще до останнього — як фактор, що тримає індивіда в тонусі і мотивує його йти до цілі далі, незважаючи на можливі перепони та невдачі на шляху.

Отже, у цьому дослідженні було з'ясовано, що світлові рішення в кінематографі є важливим елементом семіотичної складової будь-якого фільму, і вони в значній мірі підкреслюють і посилюють основні сенси в сюжеті стрічки, розкривають мотивацію та особистість персонажів. Головним є те, що в семіотичному горизонті візуальні рішення взаємодіють з іншими знаками, символами — які закладені в сценарії стрічки, режисурі, монтажі, звуковому ряді — і разом з ними формують ціннісний ряд фільму, його цілісність як тексту.

О. Прокурякова

ГРИМ ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ: САКРАЛЬНЕ КОРИННЯ Й АКСІОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ

О. Proskuriakova

MAKE-UP AS A COMPONENT OF UKRAINIAN CULTURAL AND ARTISTIC TRADITION: SACRAL ROOTS AND AXIOLOGICAL FUNCTION

Гримувальні практики слід вважати важливим елементом культури та мистецтва. Особливо яскраво вони представлені в релігійних обрядах і в театральному мистецтві. Нанесення фарб на обличчя має сакральні коріння, але з часом ця практика, яка значною мірою вийшла за межі релігійного мистецтва, набула секулярного вираження. Проявлення гримувальних практик здійснюється через функції, завдяки яким вони виконують різноманітні ролі у соціокультурному середовищі. У цьому контексті особливого значення набуває аксіологічна функція, завдяки якій здійснюється формування у свідомості окремих індивідів та в суспільстві певної ціннісної шкали та ідеалів. Осмислення сакрального коріння нанесення фарб на обличчя й аксіологічної функції процесу гримування в культурно-суспільних вимірах синхронії та діахронії постає важливим завданням досліджень культурологів і мистецтвознавців.

Грим, що має корені в давній обрядовості та магічних ритуалах, передбачає певну сакральність, яка співвідносить його з надприродними силами та міфологічними образами. По суті, він створює аксіологічний простір містичного світу, у якому люди сподіваються на можливість взаємодії з потойбічною реальністю. Цей аспект мистецтва гриму відігравав ключову роль у давньослов'янській та українській традиціях. Він постає важливим елементом фольклору, впливаючи на міфологічний світогляд слов'ян та формування їх культури.

У формуванні та розвитку гриму і масок важливу роль відіграли архаїчні обряди. Візуальні компоненти в обрядовій діяльності слугували для ритуального відтворення міфів різних видів, а саме — етіологічних, космогонічних, космологічних, тотемних, антропологічних, календарних та героїчних. Сакральність гримувального мистецтва давніх слов'ян виконувала символічну функцію взаємодії

з надприродними силами та слугувала медіатором для комунікації з ними під час ритуалів. Люди вірили, що магичні ритуали з використанням гриму сприятимуть доброустрою повсякденного життя.

Грим та маски у своєму просторі втілювали ціннісний зміст давньослов'янських та українських свят, вони використовувалися для відтворення персонажів з народних повір'їв та міфів. Давньослов'янська традиція обрядового гриму стала основою для розвитку цінностей української культури гримувального мистецтва. Наприклад, сучасні українські вертепи, різдвяні вистави є яскравим прикладом їх втілення. За допомогою мистецтва гриму вже багато століть учасники дійства символічним способом перевтілюються в образи, що відтворюють українські народні традиції.

сюжети, що збережені в народних іграх, часто акцентували на розмежуванні добра і зла, підкреслюючи моральну складову вчинків людини. Грим в цьому контексті виступає інструментом для підкреслення візуального протистояння. Це яскраво відображається у вертепних образах — янголів і демонів. Таким чином, гримоване обличчя відіграє важливу роль у формуванні ціннісних орієнтацій суспільства, норм та естетичних ідеалів, а також впливає на етичні й моральні погляди соціуму.

Яскравим прикладом збереження сакральної традиції в українській культурі є свято Івана Купала. Під час дійства, за традицією, молодь збирається в лісі, співає пісні, грає в ігри, запалює вогнище, а також використовує елементи гриму, щоб створити міфічні образи та символіку. Важливими типовими образами на святі Івана Купала вважаються «Купала» та «Мавка» — персонажі української міфології, що відображають дух живої природи та родючості. У цьому контексті грим має сакральне значення, оскільки він допомагає з'єднати людину з природою, міфами й архаїчними віруваннями. У сучасному світі такі образи відображають цінності української культури з її міфологією, а також сприяють підтримці сакральних цінностей, пов'язаних із родючістю та життям. Отже, грим в українській традиції відображає водночас сакральне коріння та аксіологічну функцію, що вбачається у вираженні міфологічних та культурних цінностей через участь у народних обрядах і святах. У цьому випадку можна стверджувати, що мистецтво гриму виступає інструментом збереження та передачі цінностей вітчизняної культурної спадщини.

Відповідно до вищезазначеного доречно стверджувати, що гримування є важливою складовою культури, що відображає сакральне коріння та виконує аксіологічну функцію, пов'язану з формуванням ціннісних орієнтирів. Означені контексти розширюють потенціал для подальших досліджень в аспектах, що стосуються його впливів на культурні та моральні чинники, а також ролі гриму у збереженні національної культурної спадщини. Ці напрями в перспективі можуть сприяти поглибленню наукового розуміння формування візуальних образів. Крім того, можливими напрямками аналізу вважається вивчення використання гриму в різних культурних регіонах та визначення ролі національних традицій гримувальних практик у формуванні ціннісних стереотипів і сприйняття особистості в аксіологічній шкалі суспільства.